

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

KOPI

Se vedlagte adresseliste

Deres ref

Vår ref
09/00432-4

Dato

27 JUN 2011

Klager på konsesjonsvedtak - Bessakerfjellet II vindkraftverk - TrønderEnergi Kraft AS

1. Bakgrunn

TrønderEnergi Kraft AS søkte den 19. desember 2008 om anleggskonsesjon til bygging og drift av Bessakerfjellet II vindkraftverk med tilhørende infrastruktur på Skomakerfjellet i Roan kommune. Det omsøkte vindkraftverket ligger like ved Bessakerfjellet vindkraftverk som stod ferdig i oktober 2008. Kraftverket skal etter planen bestå av tre til fem vindturbiner med en samlet effekt på inntil 10 MW.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) innvilget søknaden på nærmere bestemte vilkår i vedtak av 2. juli 2009. Enkelte grunneiere i området og Naturvernforbundet i Rissa (NiR) har påklaget vedtaket i brev av henholdsvis 26. juli 2009 og 20. juli 2009. NiR har senere utdypet sin klage i brev av 8. august 2009 og 2. september 2009. NVE fant ikke grunn til å omgjøre sitt vedtak. Saken ble derfor i brev av 9. juli 2010 oversendt departementet for sluttbehandling.

2. Klagen

Klagen fra Anne Terning på vegne flere grunneiere på Hofstad:

Klagerne mener det er feil at det omsøkte vindkraftverket ikke vesentlig øker de negative virkningene på landskapet, friluftsliv og reiseliv. Klagerne mener videre det bør settes som vilkår at det ytes kompensasjon for det verditapet det planlagte vindkraftverket medfører. Klagerne stiller seg dessuten tvilende til at tiltaket har støtte i Roan kommune.

Klagen fra NiR:

NiR mener det bør sees nærmere på hvilke energikilder og energieffektiviseringer det bør satses på for å få mest mulig igjen for investert beløp. NiR viser til at vindkraftsatsing kommer langt ned på listen i en slik sammenheng. Det vises også til en studie utført av Statistisk Sentralbyrå og Universitetet i Oldenburg i Tyskland som konkluderer med at satsing på fornybar energi ikke vil redusere utslippene av CO₂. Videre uttrykkes det bekymring for at vindkraftverk utvides med inntil 10 MW og dermed unngår konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven.

Klager mener også det er begått saksbehandlingsfeil. Det hevdes blant annet at flere lover, deriblant naturmangfoldloven ikke er vurdert. NiR mener føre var-prinsippet og samlet belastning mv. må legges til grunn. Klager mener det ikke er lagt tilstrekkelig vekt på beskyttelse av prioriterte arter og truede naturtyper. Dette gjelder også samiske interesser og naturgrunnlaget for samisk kultur. Det hevdes at vindkraftverket vil blokkere tilgangen til de vestlige fjellområdene på Bessakerhalvøya.

NiR hevder videre at Rambøll Norge AS som har gjennomført miljøutredningen av prosjektet, er inhabil som følge av medlemskap i den norske vindkraftforeningen (NORWEA). Videre er klager uenig med NVE i at det er en positiv holdning til vindkraft i befolkningen.

Klager viser videre til at NVEs tall for fremtidig importbehov og overføringskapasitet til regionen ikke er riktige. Klager mener dette gjør at NVEs beslutning er fattet på feil grunnlag. Klager er også uenig i at vindkraft styrker utmarksnæringene.

Videre krever NiR at ulempene ved tiltaket prissettes, og at det må betales erstatning for disse verdiene på lik linje med naturressursskatt ved vannkraftutbygging. Klager viser også til forurensningsloven og et tilfelle i Danmark hvor det ble utbetalt erstatning til en grunneier som følge av nærhet til vindmøller.

NiR mener det er feil når NVE legger til grunn at vindkraft ikke medfører utslipp av klimagasser. Influensområdet vil også øke betraktelig, og det vil ifølge klager virke forstyrrende langt innover fjellet og utover havet. Det hevdes at dette vil ha stor negativ effekt for lokalbefolkningen og for tilreisende. Klager viser til at vindkraftverket indirekte kan få betydning for en 400 km² nasjonalpark som planlegges ved Dåapma.

Klager viser også til en rapport fra en amerikansk forsker som hevder å ha oppdaget en ny sykdom kalt vindmøllesyndromet. I rapporten hevdes det at lavfrekvent støy fra vindmøller gir økt helserisiko i form av hjertesykdom, migrene, panikkanfall og andre helseproblemer.

NiR mener videre at vindutsatte områder ikke nødvendigvis er godt egnet for vindkraft på grunn av problemer knyttet til ising, turbulens og for mye vind. Klager mener det

ikke er sett nok på alternativer til økt kraftproduksjon og gitt vurderinger av økonomisk og miljømessig art.

NiR viser videre til at ikke alle tidligere merknader er vurdert eller vesentlig vurdert av NVE. Det hevdes at det er et krav til forvaltningen at alle merknader skal vurderes og besvares spesifikt.

3. Departementets vurdering

3.1 Innledning

Innledningsvis vil departementet bemerke at et forvaltningsorgan ikke har noen plikt etter forvaltningsloven § 25 til å imøtegå alt en part har anført. Departementet vil ta for seg klagernes anførsler ut fra sakens viktighet og det som ellers er nødvendig for å begrunne avgjørelsen i saken.

NiR har anført en rekke argumenter mot vindkraft generelt. Departementet finner det ikke hensiktsmessig å behandle slike problemstillinger i tilknytning til enkeltvedtak.

I departementets vurdering av om konsesjon skal gis etter energiloven, må fordelene og ulempene ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre, jf. energiloven § 3-1. Energiloven skal sikre at produksjon, omforming, overføring og fordeling av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder at det tas hensyn til berørte allmenne og private interesser.

Klagernes innsigelser mot NVEs konsesjonsvedtak er delvis overlappende. Departementet finner det derfor hensiktsmessig å behandle klagegrunnene tematisk.

3.2 Fordelene ved tiltaket

Den primære fordelene med Bessakerfjellet II vindkraftverk er en produksjon av mellom 24 og 27 GWh årlig fornybar kraft. Av andre fordeler er det antatt at utbyggingen kan ha små positive virkninger for sysselsettingen og økonomien både lokalt og regionalt.

3.3 Saksbehandlingsfeil

NiR mener det er en saksbehandlingsfeil når naturmangfoldloven ikke er vurdert i NVEs vedtak. NVE viser til at naturmangfoldloven trådte i kraft dagen før vedtaket ble fattet.

I NVEs vedtak er det gjort vurderinger av kulturminner, naturlandskap og biologisk mangfold. Disse vurderingene er etter departementets oppfatning gjort på grunnlag av et tilfredsstillende kunnskapsgrunnlag. Vurderingene kommer imidlertid ikke til uttrykk slik naturmangfoldloven § 7 forutsetter. Forholdet til naturmangfoldloven vil bli vurdert av departementet i klageomgangen, og eventuelle feil eller mangler ved NVEs vedtak vil derfor være reparert.

3.4 Inhabil utreder

NiR har anført at Rambøll AS som har vært med på å utarbeide konsekvens/miljøutredningen er inhabil som følge av medlemskap i vindkraftforeningen NORWEA, samt at Rambøll AS tilbyr komplett prosjektgjennomføring. NiR mener dette kan medføre at NVEs vedtak er ugyldig.

Departementet bemerker at konsesjonssøker står fritt til å velge om nødvendige utredninger skal gjennomføres selv eller av eksterne aktører. NVE vurderer innholdet og det metodiske grunnlaget for de gjennomførte utredningene og kan eventuelt be om tilleggsutredninger. Både NVEs og departementets vedtak baserer seg på alle innkomne opplysninger både fra søker, høringsinstanser og klagere. I tillegg foretar NVE og departementet egne undersøkelser der det er nødvendig. Det er ingen formelle krav til hvem som kan foreta utredninger på vegne av en konsesjonssøker. Departementet kan på denne bakgrunn ikke se at Rambøll AS' tilknytning til vindkraftforeningen og tilbud av prosjektgjennomføring er relevant for NVEs og departementets vedtak i saken.

3.5 Verdsetting og kompensasjon for ulemper

NiR mener ulempene ved tiltaket må prissettes, og at det må betales naturressursskatt på samme måte som ved vannkraftutbygginger. Det vises også til forurensningsloven og prinsippet om at forurenser skal betale. Grunneierne på Hofstad mener det må betales erstatning for verdireksjonen et vindkraftverk medfører. NiR har i denne sammenheng vist til dansk praksis hvor det ble gitt erstatning til en nabo ved utbygging av et vindkraftverk.

Departementet bemerker at det er stor usikkerhet og metodiske utfordringer knyttet til å kvantifisere fordeler og ulemper ved større energiltak. Særlig vil skader og ulemper av visuell karakter alltid ha en subjektiv side noe som gjør tallfesting lite hensiktsmessig. Departementet finner derfor at en skjønnsmessig avveining av fordeler og ulemper må legges til grunn for vurderingen av om og på hvilke vilkår tiltaket skal tillates.

Vedrørende erstatning for de ulemper en eventuell konsesjon måtte medføre, viser departementet til at dette er et privatrettslig forhold som det ikke er opp til departementet å ta stilling til. Ulempene vil imidlertid bli vurdert i tilknytning til om det skal gis konsesjon til tiltaket, jf. nedenfor.

3.6 Miljøkonsekvenser

Det følger av naturmangfoldloven § 7 at prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er vurdert og vektlagt. I skjønnsutøvingen ved saksbehandling etter energilovgivningen skal miljøkonsekvensene av tiltaket vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der hensynet til kraftforsyningssikkerheten og eventuelt tap eller forringelse av naturmangfoldet på sikt avveies. Målet er at mangfoldet av naturtyper og arter ivaretas på lang sikt, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Dette omfatter også økosystemers funksjoner, struktur

og produktivitet så langt det anses rimelig. Disse målene skal søkes oppnådd gjennom prinsippene i naturmangfoldloven § 7, jf. §§ 8-12.

3.6.1 Naturmangfold

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet, jf. naturmangfoldloven § 8. Departementet mener kravet til kunnskapsgrunnlag etter naturmangfoldloven § 8 er oppfylt.

NiR hevdet i sin høringsuttalelse at vindkraftplanene vil åpne for nedbygging av spesielle sårbare naturområder som våtmark, myrer, snaufjell, vassdrag og strandsoner. Dette vil ifølge NiR også få følger for truede, sårbare eller hensynskrevende plante-, dyre- og fuglearter. Lom, ender, hauk, ørn, spetter og hubro er særlig fremhevet.

Naturtyper

Ifølge Direktoratet for naturforvaltning (DN) naturbase, er det ikke viktige naturtyper i planområdet på Skomakerfjellet. Omtrent 1,5 kilometer unna planområdet ligger Granholvatnet naturreservat. Dette området er fredet for det formål å verne boreal regnskog/kystgranskog.

Kystgranskog er vurdert som sterkt truet på den norske rødlisten for naturtyper for 2011. Som viktige påvirkningsfaktorer fremheves særlig skogbruk. Vindkraftverk i nærheten av kystgranskogen er ikke nevnt som et tiltak som kan påvirke kystgranskogen. Departementet kan ikke se at vindkraftverket kan innvirke på verneverdiene i Granholvatnet naturreservat, jf. naturmangfoldloven § 49.

Det er også to mindre lokaliteter av kystgranskog henholdsvis i underkant av 1,5 kilometer unna planområdet ved Litlelva ved Sæterlia og i underkant av 2 kilometer unna planområdet vest for fremre Sætervatnet. På samme måte som for Granholvatnet naturreservat kan ikke departementet se at et eventuelt vindkraftverk vil få betydning for disse kystgranskoglokalitetene.

NiR har vist til at vindkraftverket kan få betydning for statusen for den planlagte Dåpma nasjonalpark. Slik departementet forstår klagers innvending, er det synligheten av vindkraftverket fra en eventuell nasjonalpark som bør tillegges vekt i vurderingen.

Departementet viser til at nasjonalparken er planlagt omtrent 10 kilometer unna planområdet for vindkraftverket. Departementet bemerker at avstanden er så stor at vindparken ikke kan sies å innvirke på verneverdiene i en eventuell nasjonalpark, jf. naturmangfoldloven § 49.

Arter

Ifølge DNs naturbase er det et yngleområde for smålom noen hundre meter fra vindturbinene. Det samme fremgår av miljøutredningen som ble gjort i forbindelse med konsesjonssøknaden. Smålom er den eneste fuglen som har viktige funksjonsområder i planområdet. Smålom er ikke en rødlistet art.

Ifølge miljøutredningen skal hubro flere ganger ha blitt observert i planområdet for få år siden, og det har vært mistanke om at hubroen hekker nær Skomakerfjellet. Det ble ikke observert spor etter hubroen under befaringen i 2008. Ifølge Fylkesmannen i Sør-Trøndelag er nærmeste kjente hubrolokalitet omtrent 3 kilometer unna planområdet. Det er også høsten 2010 observert et enkeltindivid av hubro i overkant av 4 kilometer fra Skomakerfjellet.

Hubroen er på rødlista under kategorien sterkt truet (EN). Andre rødlistede arter som vindkraftverket kan få betydning for, er jaktfalk og storlom som er kategorisert som nær truet (NT). Ifølge miljøutredningen befinner disse artene seg i utkanten av influensområdet. Hubro, smålom og jaktfalk er også omfattet av Bernkonvensjonens vedlegg II, hvilket innebærer at Norge folkerettslig er forpliktet til å sikre levedyktige, ville bestander og deres økologiske funksjonsområder.

Da jaktfalk og storlom befinner seg i utkanten av influensområdet, anser departementet det ikke som sannsynlig at vindkraftverket påvirker disse artenes levedyktige bestander, jf. naturmangfoldloven § 5. Mest konfliktfylt for naturmangfoldet er derfor betydningen for hubro og smålom.

I Norsk institutt for naturforskning (NINA) rapport 297 fra 2007 er det gjort undersøkelser av Smøla vindparks betydning for smålom. Rapporten beskriver utbredelsen og hekkesuksess hos smålom på Smøla i hekkesesongene 1999-2004, samt 2007. Første byggetrinn av vindkraftverket på Smøla ble bygget mellom september 2001 og september 2002, mens andre byggetrinn ble bygget mellom oktober 2003 og oktober 2005.

Det ble funnet totalt 23 hekkeplasser for smålom på Smøla, hvorav opptil 20 av disse ble benyttet i ett enkelt år. Det er ifølge rapporten mer typisk med 10-13 hekkende par. Totalt var produktiviteten 0,42 unger per par per år. I 2007 var produktiviteten 0,15 unger per par. Det er stor variasjon i produktiviteten hos smålom, og rapporten konkluderer med at det er lite sannsynlig at vindkraftanlegget var en faktor som påvirket resultatet, fordi de benyttede hekkelokalitetene lå ganske fjernt fra vindparken.

Tre av de totalt 23 hekkelokalitetene lå innenfor vindparken før utbyggingen. Disse hekkelokalitetene er ikke senere benyttet. I rapporten konkluderes det med at det er uklart om dette skyldes vindkraftverket, økt forstyrrelse som følge av lettere adgang til området og/eller langvarige effekter av kraftige forstyrrelser i byggefasen.

I motsetning til havørn, lirype og vadefugler, ble det ved undersøkelsene på Smøla ikke gjort funn av smålom som hadde kollidert med vindturbinene.

Rapporten trekker frem muligheten for at smålomen skyr hekkeplassene nærmest vindkraftanlegget, og at det er grunnen til at smålom ikke er like utsatt for kollisjoner som for eksempel havørn. Det ble imidlertid presisert at dette kun var en teori og at man ikke kan trekke sikre slutninger fra dette.

Det var usikkert om vindparken hadde hatt betydning for smålombestanden på Smøla. Det ble vist til at hekkemulighetene på Smøla er svært gode med langt flere hekkelokaliteter enn smålombestanden har behov for. Det ble derfor åpnet for at smålomen ville benyttet seg av hekkelokalitetene nær vindkraftanlegget dersom det ikke hadde vært andre lokaliteter i nærheten.

De foreløpige undersøkelsene på Smøla viser etter departementets oppfatning at smålom ikke er spesielt kollisjonsutsatt. Det fremgår av miljøutredningen for Bessakerfjellet II at det er hekkelokaliteter for smålom 200-, 300- og 400 meter fra vindturbinene. I miljøutredningen legges det til grunn at hekkebestanden av smålom estimeres til 7-8 par innenfor en radius på ca. 3 km fra planområdet. På det tilstøtende Bessakerfjellet er det 5 kjente hekkelokaliteter. I 2008 hekket tre smålompar her på tross av at Bessakerfjellet vindkraftverk var etablert, men hekkingene ble avbrutt i eggfasen. Paret av smålom på Skomakerfjellet hvor Bessakerfjellet II vindkraftverk er søkt etablert mislyktes også i hekkingen samme år. Tre par øst for Skomakerfjellet lyktes med hekkingen. I og med at hekkeprosessen mislyktes på lokaliteter med og uten vindkraftverk, er det uklart hvilken betydning vindkraftverkene har for hekkende smålom.

Departementet har mottatt resultatene fra Smålomprosjektet, som vurderer virkningen av eksisterende Bessakerfjellet vindkraftverk på smålom. Smålomprosjektet er utført av en privatperson, Erik Torp, og har i flere år mottatt økonomisk støtte fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Smålomprosjektet har gått i en periode på ti år og er enda ikke avsluttet, men har foreløpige resultater som er relevante for dette vedtaket. Smålomprosjektet omfattet syv smålompar på Bessakerfjellet. Ifølge Smålomprosjektet har fem av parene nå forsvunnet, og de er ikke funnet igjen i omkringliggende fjellområder. I smålomprosjektet konkluderes det med at en vindpark som Bessakerfjellet kan drepe smålom som hekker opptil tre kilometer fra vindparken dersom de har trekkruiter over et utbygd fjellområde.

Som det fremgår av miljøutredningen er avstanden fra den planlagte plasseringen av vindturbinene til nærmeste hekkelokalitet større på det omsøkte Bessakerfjellet II vindkraftverk enn på det eksisterende Bessakerfjellet vindkraftverk.

Smålom vil søke seg vestover til kysten for å søke næring i saltvann. To av de tre hekkelokalitetene som er nærmere enn 500 meter fra vindturbinene ligger vest for disse. Dette tilsier at kollisjonsrisikoen til og fra disse lokalitetene i utgangspunktet er

liten. For den siste hekkelokaliteten vil kollisjonsrisikoen være større. Resultatene fra undersøkelsene på Smøla kan likevel tyde på at smålomen klarer å styre unna vindturbinene. Det kan imidlertid ikke utelukkes at enkeltindivider kan bli rammet av kollisjon med vindturbiner. På den annen side vil den eksisterende luftledningen som går gjennom planområdet legges i jordkabel, noe som vil redusere faren for kollisjoner mellom smålom og kraftledningen, og redusere den samlede belastningen av tiltakene jf. naturmangfoldloven § 10.

Etter departementets oppfatning vil faren for kollisjoner mellom smålom og vindturbiner på Skomakerfjellet være liten selv om enkeltindivider kan bli berørt. Spesielt i anleggsfasen, men også i driftsfasen kan imidlertid smålom på Skomakerfjellet bli utsatt for forstyrrelser som særlig kan få betydning i hekkeperioden. Ut fra undersøkelsene på Smøla, er det vanskelig å trekke sikre konklusjoner for hvordan disse forstyrrelsene vil påvirke smålom på Skomakerfjellet.

Departementet bemerker at vindparken vil kunne få svært negative virkninger for smålom på Skomakerfjellet. De negative virkningene består først og fremst av mulig fortregning. Resultatene fra Smålomprosjektet tilsier at det er stor sannsynlighet for at smålommen vil fortregnes fra Skomakerfjellet.

Ifølge forvaltningsmålene i naturmangfoldloven § 5 er målet at artene ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Smålom er ikke en rødlistet art og er ikke truet verken nasjonalt eller regionalt. Selv om smålombestanden på Skomakerfjellet skulle bli fortregnet, er det ikke noen fare for verken den nasjonale eller regionale bestanden av smålom.

Ifølge naturmangfoldloven § 12 skal det for å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet, tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.

Etter departementets oppfatning vil enhver plassering av vindturbiner på Skomakerfjellet utgjøre en viss kollisjonsfare og/eller ha fortregningseffekt for smålom. Departementet mener derfor det ikke er grunn til å endre turbinplasseringene. Redusert drift av vindkraftverket i for eksempel hekkeperioden vil kunne begrense skaden på smålom. Det er imidlertid usikkert om redusert drift i perioder vil være et tilstrekkelig avbøtende tiltak til å unngå fortregning av smålom på Skomakerfjellet. Departementet mener redusert drift ikke gir det beste samfunnsmessige resultatet, jf. naturmangfoldloven § 12. Departementet finner derfor ikke grunn til å pålegge endring av driftsmetode.

For hubroen er nærmeste kjente hekkelokalitet ifølge Fylkesmannen i Sør-Trøndelag omtrent tre kilometer unna vindkraftverket. Departementet bemerker at avstanden i seg selv tyder på at vindkraftverket ikke har betydning for hubrobestanden. Det er likevel knyttet usikkerhet til hvordan vindkraftverket vil påvirke hubrobestanden. Etter

naturmangfoldloven § 9 skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet. Til tross for usikkerheten knyttet til vindkraftverkets påvirkning på hubroen, er avstanden til nærmeste kjente hubrolokalitet etter departementets oppfatning så stor at vindkraftverket ikke vil påvirke hubrobestanden, jf. naturmangfoldloven § 9.

I planområdet er det for øvrig registrert heipiplerke, løvsanger, gråsisik, måltrost, svarttrost, steinskvett og ringtrost i hekketiden. Ravn og kråke er også observert, men hekker antagelig ikke i planområdet. Det forventes også at heipiplerke og heilo til en viss grad kan raste i planområdet under trekket. I influensområdet er de vanligste fugleartene spurvefugler, troster, finker og meiser. Det finnes også noe hønsefugl i influensområdet i form av jerpe, storfugl, orrfugl og lirype. Det er også registrert tretåspett, svartspett og gråspett i influensområdet, men det antas at disse ikke hekker opptil planområdet. I utkanten av influensområdet hekker havørn og kongeørn.

Det kan ikke utelukkes at vindkraftverket vil innebære kollisjonsrisiko og/eller ha fortrenngningseffekter på en eller flere av disse artene. Undersøkelsene på Smøla har vist at særlig havørn er utsatt for kollisjoner med vindturbiner. Siden havørn hekker i utkanten av influensområdet mener departementet risikoen for kollisjoner mellom havørn og vindturbiner er relativt liten ved Bessakerfjellet II vindkraftverk. Ingen av de ovennevnte fugleartene er rødlistede og eventuell påvirkning vil være på individnivå eller av svært begrenset lokal karakter. Departementet finner at dette ikke er av avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet.

I tillegg til selve vindkraftverket, vil nettilknytning i form av luftledninger ha betydning for fuglelivet. Det omsøkte vindkraftverket vil ha felles nettilknytning med det eksisterende vindkraftverket på Bessakerfjellet. I konsesjonssøknaden fremgår det at dagens 66 kV kraftledning gjennom planområdet, vil bli lagt i jordkabel. Strekningen er omtrent 500 meter. Departementet viser til at kabling gjennom planområdet vil være et tiltak som reduserer faren for kollisjoner mellom fugler og energianlegg. Det vises også til at faren for elektrokusjon av hubro reduseres, selv om dette er mer vanlig ved kraftledninger med lavere spenning. Kablingen er i samsvar med prinsippet i naturmangfoldloven § 12.

Etter departementets vurdering vil vindkraftverket kunne ha negativ betydning for fuglelivet og da særlig for smålom. Departementet finner likevel at hensynet til fuglelivet ikke kan tillegges så stor vekt at det overstiger fordelene ved en utbygging av vindkraftverket.

3.6.2 Samlet belastning

Etter naturmangfoldloven skal en påvirkning av et økosystem vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for, jf. naturmangfoldloven § 10. Ifølge forarbeidene (Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) s. 381-382) er det effekten på naturmangfoldet som skal vurderes i prinsippet om samlet belastning, ikke det enkelte

tiltaket som sådan. Prinsippet om samlet belastning skal sikre at påvirkningen underlegges en helhetsvurdering, og at påvirkningen ikke bare vurderes isolert i tilknytning til det enkelte tiltaket.

Departementet finner at eventuell påvirkning av enkeltindivider av fugl og/eller fortregning av den lokale bestanden av smålom, vil ha betydning for økosystemet som de er en del av, men er usikker på i hvilken utstrekning dette vil påvirke andre arter og økosystemet som sådant.

I tillegg til det omsøkte Bessakerfjellet II, ligger det eksisterende Bessakerfjellet vindkraftverk omtrent 2 kilometer i nord-vestlig retning. Omtrent 5 kilometer sør for Bessakerfjellet II er det planlagt å bygge Roan vindkraftverk. Roan vindkraftverk omfatter fjellområdene Ørnfuruheia, Nonsfjellet, Løслиheia og Haraheia. Etter det departementet har fått opplyst, er det ikke andre eksisterende eller planlagt tiltak som vil ha betydning for vurderingen av samlet belastning på økosystemet.

Smålom som har økologiske funksjonsområder i planområdet for Bessakerfjellet II vil i liten grad bli påvirket av at det er flere vindkraftverk i området. En mulig påvirkning av flere vindkraftverk i samme område er at smålom får færre alternative hekkelokaliteter som er ikke er belastet av nærliggende vindkraftverk. Det er imidlertid flere lokaliteter i området som ikke har vindkraftverk i umiddelbar nærhet. Resultatene fra Smålomprosjektet tyder på at smålom som fortregnes på grunn av vindkraftverk ikke forflytter seg til omkringliggende fjellområder. Departementet mener på denne bakgrunn at utbygging av flere vindkraftverk i området ikke vil forsterke påvirkningen for smålom nevneverdig.

Flere vindkraftverk i området kan ha betydning for hubrobestanden. Det er opplyst for departementet at den nærmeste kjente hekkelokaliteten for hubro befinner seg nærmere Roan vindkraftverk enn Bessakerfjellet II vindkraftverk. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har i den forbindelse uttrykt bekymring over hvordan den eksisterende og planlagte vindkraftutbyggingen i kommunene Osen, Roan, Åfjord, Bjugn og Flatanger vil påvirke den svake hubrobestanden i området.

På grunn av det manglende vitenskapelige grunnlaget vedrørende vindkraftverks påvirkning på hubrobestanden, vil det også være knyttet usikkerhet ved vurderingen av den samlede belastningen på økosystemet, jf. naturmangfoldloven § 10. Departementet konstaterer at det potensielt kan bli oppført mange vindmøller konsentrert i ett område. Dette vil kunne ha negativ påvirkning på hubrobestanden. Departementet vil likevel også i denne forbindelse vise til at kabling av den nåværende luftledningen gjennom planområdet for Bessakerfjellet II vindkraftverk vil være med på å avdempe den negative påvirkningen på hubrobestanden.

Føre var-prinsippet må legges til grunn ved vurderingen av den samlede belastningen på hubrobestanden, jf. naturmangfoldloven § 9. Det er usikkert knyttet til om hubroen vil bli påvirket av Bessakerfjellet II vindkraftverk. Departementet mener imidlertid at

avstanden til kjente hubrolokalteter er så stor at Bessakerfjellet II vindkraftverk, også sett i sammenheng med andre planlagte utbyggingsprosjekter, ikke vil innebære noen vesentlig påvirkning på hubrobestanden. I denne sammenheng vil departementet også vise til Miljøverndepartementets og Olje- og energidepartementets retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg.

Av retningslinjene fremgår det at hensynet til miljø- og samfunnskostnader generelt taler for å konsentrere utbyggingene til et avgrenset område fremfor spredt utbygging. Selv om ett område blir tungt belastet ved en slik praksis, finner departementet at en utvidelse av eksisterende anlegg er mest hensiktsmessig når potensielle skadevirkninger for truede arter ikke blir for stor. Etter departementets oppfatning vil den samlede belastningen på hubro ikke bli for stor ved utbygging av Bessakerfjellet II vindkraftverk, selv om det skulle bli bygget ut andre vindkraftverk i området. Omfanget av fremtidige utbygginger er usikkert, og de respektive utbyggingsplanene må vurderes konkret ut i fra skader og ulemper.

3.7 Landskap

Grunneierne på Hofstad mener NVE tar feil i sitt vedtak når det hevdes at Bessakerfjellet II vindkraftverk ikke vil ha vesentlige negative konsekvenser for landskapet. Bessakerfjellet II vindkraftverk er søkt plassert på Skomakerfjellet ved kysten i Sør-Trøndelag. Planområdet vil være i åpent landskap, og i NVEs vedtak legges det til grunn av vindturbinene tydelig kan oppfattes på 2-3 kilometers avstand. Vindturbinene vil også kunne oppfattes på større avstander avhengig av vær- og siktforholdene.

Det legges til grunn at vindkraftverket vil være synlig fra bebyggelsen i området. I NVEs vedtak fremheves særlig sørsiden av Brandsfjorden. På nordsiden vil vindkraftverket også være synlig selv om avstanden er stor. NVE legger til grunn at noe av bebyggelsen på Hofstad vil være skjermet for innsyn til vindturbinene, men at vindturbinene flere steder vil være synlig. NVE legger i sitt vedtak til grunn at området allerede er preget av vindturbiner, og at det nye vindkraftverket ikke i nevneverdig grad vil forsterke de negative virkningene som er etablert som følge av det eksisterende vindkraftverket på Bessakerfjellet og opplevelsen av landskapet totalt sett. Blant annet for bebyggelsen på Hofstad legger NVE til grunn at vindkraftverket kan virke dominerende.

Departementet mener, i likhet med NVE, at vindkraftverket kan være et dominerende landskapselement i en avstand opp til cirka 2-3 kilometer. Videre legges det til grunn at vindturbinene kan oppfattes som et tydelig landskapselement opp til en avstand på cirka 10-12 kilometer. I dette området kan vindturbinene sette sitt preg på opplevelsen av landskapet, selv om terrengformer og vegetasjon kan bidra til å skjule vindturbinene enkelte steder. Departementet bemerker at gode vindforhold som hovedregel forutsetter åpent landskap hvor vindturbinene blir dominerende. I likhet med NVE, viser departementet til at det allerede er eksisterende vindkraftverk i området som setter sitt preg på landskapskarakteren. Den visuelle tilleggsvirkningen ved det nye

anlegget vil derfor være små, og er for øvrig i tråd med Miljøverndepartementet og Olje- og energidepartementets retningslinjer for planlegging og lokalisering av vindkraftanlegg, jf. omtalen ovenfor.

3.8 Støy

NiR fremhever at influensområdet øker betraktelig ved å bygge Bessakerfjellet II vindkraftverk, og at dette vil virke forstyrrende langt innover fjellene og utover havet. NiR hevder det må stilles strengere støykrav til vindkraftverket fordi det er planlagt i et såkalt stille område. Støy fra vindkraftverket er også et av punktene grunneierne på Hofstad mener det må kompenseres for.

Anbefalte støygrenser fremgår av Miljøverndepartements "Retningslinje for støy i arealplanlegging" (T-1442). Støygrensene beregnes ut fra gjennomsnittlig støynivå i løpet av et år. For vindmøller er grensen 45 dB for nærliggende bebyggelse. Dersom nærliggende bebyggelse ligger i vindskygge mindre enn 30 % av et normalår, kan grensen heves til 50 dB forutsatt at vindmøllen ikke gir lyd med rentonekarakter.

Stille soner som NiR har vist til, er en sone kommunen kan ta med i sin arealplanlegging. I så fall settes støygrensen til 35-40 dB. Det er ikke opplyst for departementet at Roan kommune har opprettet noen slik sone i planområdet. Avgjørende for departementets vurdering er derfor støyens betydning for nærliggende bebyggelse.

Støykartet viser at eiendommene på Hofstad ligger godt under grenseverdiene. Sammen med det eksisterende vindkraftverket kan verdiene bli noe høyere. Departementet legger likevel til grunn at det er god margin før støygrensene overskrides for eiendommene på Hofstad. Departementet er på denne bakgrunn enig med NVE i at støyforholdene ikke vil endres vesentlig for eiendommene på Hofstad som følge av et nytt vindkraftverk.

3.9 Friluftsliv

Det fremheves i klagen at vindkraftverket vil ha vesentlige negative konsekvenser for friluftsliv og reiseliv i området. Vindkraftverket vil medføre at området ikke i samme grad kan benyttes som nærfriluftsområde. Dette vil særlig ha betydning for Hofstadorrådet. I tillegg vil områdene rundt Kuppuldskartjønna og Nyvatnet påvirkes både av støy og ved at vindkraftverket vil være synlig. Tiltakshaver har uttalt at området er like tilgjengelig som før, men at det selvsagt er sterkere påvirket av inngrep.

Departementet konstaterer at vindkraftverket vil være negativt for friluftslivet. Etter departementets oppfatning er likevel ikke betydningen så stor at det kan være til hinder for byggingen av vindkraftverket.

3.10 Reiseliv

NiR og grunneierne på Hofstad er uenige i NVEs vurdering av vindkraftverkets betydning for reiselivet. NVE konkluderte med at vindkraftverkets negative virkninger for reiselivet vil være ubetydelige.

Departementet viser til at det allerede er bygget ut et vindkraftverk i området. Departementet kan ikke se at en utvidelse av vindkraftverket vil ha særlig betydning for reiselivet.

3.11 Samiske interesser

NiR mener tiltaket vil gå ut over samiske interesser. Vindkraftverket vil kunne få negative konsekvenser for reinens trekkveier på Bessakerhalvøya. Departementet konstaterer at det er inngått en minnelig avtale med det aktuelle reinbeitedistriktet i området, og at ingen representanter for reindriften har påklaget vedtaket.

3.12 Områdets egnethet for vindkraft

NiR har stilt spørsmål ved om Skomakerfjellet er egnet for vindkraft. Skomakerfjellet er vindutsatt, og NiR mener dette ikke nødvendigvis er gunstig for vindkraftverket. Det er vist til at området er utsatt for ising, turbulens og for mye vind.

Ifølge NVEs beregninger vil årsmiddelvinden på Skomakerfjellet ligge i intervallet 7,6-8,5 m/s i 80 meters høyde. På grunnlag av disse beregningene vurderer NVE vindressursene på Skomakerfjellet som gode. Både turbulens og ising kan virke negativt på produksjonen. Ifølge NVE vil turbulens til en viss grad påvirke vindkraftverkets produksjon, mens det er antatt at ising har liten betydning for produksjonen. I NVEs kommentarer til klagen er det også vist til at driftsstatistikken fra det eksisterende vindkraftanlegget på Bessakerfjellet er god, noe som tyder på at området er godt egnet for vindkraft.

Departementet finner ikke grunnlag for å overprøve NVEs vurdering av vindressursene på Skomakerfjellet.

3.13 Støtte til tiltaket

Grunneierne på Hofstad er uenige med NVE i at bygging av vindkraftverket har støtte i Roan kommune. Grunneierne viser til blant annet til folkemøter og underskriftskampanjer i lokalmiljøet som de mener viser at vindkraftverket ikke har lokal støtte.

Departementet viser kommunestyrevedtaket i Roan kommune av 12. mars 2009, hvor kommunen tilrår at vindkraftverket tildeles konsesjon. Regionale myndigheter har ikke vesentlige motforestillinger mot tiltaket.

3.14 Samlet vurdering

Utbyggingen av Bessakerfjellet II vindkraftverk har negative sider. Særlig gjelder dette hensynet til naturmangfold, støy fra vindkraftverket og vindturbinenes synlighet i

landskapet. Vedrørende betydningen for det naturmangfoldet, bemerker departementet at tiltaket vil ha negative konsekvenser for fuglelivet.

Departementet finner etter en helhetsvurdering at fordelene, som i hovedsak består av ny fornybar kraftproduksjon, overstiger ulempene, herunder innbefattet usikkerhet og føre var-betraktninger, ved tiltaket, jf. naturmangfoldloven §§ 9-12. I vurderingen har departementet lagt vekt på de gode vindressursene på Skomakerfjellet, og på nærheten til allerede eksisterende vindkraftverk. Konsentrasjon av vindkraftverk til et avgrenset område, vil etter departementets oppfatning redusere de miljømessige ulempene ved tiltaket.

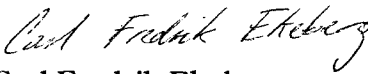
4. Konklusjon

Klagene tas ikke til følge. NVEs vedtak av 2. juli 2009 opprettholdes.

Departementets vedtak kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd, første punktum.

Med hilsen

Harald Solli (e.f.)
avdelingsdirektør

Carl Fredrik Ekeberg
førstekonsulent

Kopi:
TrønderEnergi Kraft AS
Norges vassdrags- og energidirektorat
Roan kommune
Miljøverndepartementet

Adresseliste

Anne Terning; Gamleveien 175; 2615 Lillehammer;
Steinar Svendgård og Gjertrud Dahlen; 7622 Markabygda;
Karstein Nilsen; Gammel Linna 47; 7028 Selsbakk;
Märtha og Nils Bøhn; Haugly; 7600 Levanger;
Marius Næss; Churchillsvei 17 b; 7058 Jakobsli;
Trond Dahlen; Ekne; 7600; Levanger;
Rigmor og Bjørn Smedstad; Roseveien 4 b; 2007 Kjeller;
Heidi Hopstad Eriksen og Erling Eriksen; Ove Bjelkes gate 13 a; 7130 Brekstad;
Bente Hopstad og Geir Bjerve; Brynjeveien 11; 7130 Brekstad;
Merete Hopstad Nesholden og Bjørnar Nesholen; Reksterfaret 7; 7130 Brekstad;
Eirik Hopstad; Anton Jenssensvei 92 a; 7053 Ranheim;
Naturvernforbundet i Rissa; 7100 Rissa;